

Vai prezidents drīkstēs apsveikt simtgadniekus?

Autors: Antra Gabre

Pagaidām atbildes uz šo jautājumu nav. Valsts prezidenta kanceleja risina simtgadnieku datu aizsardzības jautājumu ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi, bet vairākas pašvaldības jau bīstas publiski apsveikt savus jubilārus, jaunus vecākus un jaunlaulātos. Vien mirušie var dusēt mierā – uz viņiem personas datu aizsardzības prasības neattiecas. Teiksiet, tā ir pārspūlēta piesardzība? Reizēm, jā, reizēm nē.

Jau no rītdienas visiem komersantiem, organizācijām, valsts un pašvaldību iestādēm būs jāievēro un jāpiemēro Eiropas Parlamenta un Padomes Regula 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti. Soda nauda – 20 miljoni eiro – spēj aizmigtot daudzus prātus, lai loģiski izvērtētu, kad pārkāpums tiešām varētu būt.

Latvijā likums ir

Latvijā spēkā esošais Fizisko personu datu aizsardzības likums ir bijis pietiekami bargs arī līdz šim, lai nebītos no Eiropas regulas. Tās būtiskais nosacījums ir datu izmantojuma mērķis, kas ir datu subjektam jeb cilvēkam par labu. Un liek domāt arī mums katram, jo izsmeloša personas datu pieprasīšana ne vienmēr ir nepieciešama, un turpmāk personas datu vācējiem vajadzēs pamatot, kālab viņiem tas viss vajadzīgs. Droši vien ne viens vien izbrīnīsies, ja potenciālais darba devējs sāks taujāt, vai esat veģetārietis, vecticībnieks vai analfabēts, kāda ir internetbankas parole un kā sauc mājdzīvnieku, bet dažādiem tirgotājiem savus datus uzticam, neizvērtējot, vai tiem tiešām vajag par mums zināt tik daudz.

Neatkarīgā jau 2014. gada 7. aprīlī publikācijā Personas datu aizsardzība: vai bēgam no savas ēnas? analizēja personas datu aizsardzības normas Latvijā. Jau tad rakstījām, ka Liepājā pašvaldība vairs nedrīkst sveikt pilsētas dzimšanas dienā dzimušos liepājniekus, savukārt Carnikavas novada domes izdevumā pārtrauca publicēt datus par mirušajiem. Sabijās, ka pārmetīs personas datu izmantošanu «nepareiziem» nolūkiem.

Simtgadnieki – noslēpums?

Valsts prezidents apsveic simtgadniekus viņu lielajā jubilejā. Vai turpinās sveikt? Dzīvosim, redzēsīm. Tā ir tradīcija, daudzi simtgadnieki to zina un gaida. Teorētiski, tagad vajadzētu katram no viņiem pajautāt, vai Raimonds Vējonis drīkst viņiem sūtīt apsveikumu, bet pirms tam prezidenta darbiniekiem vajadzētu noskaidrot simtgadnieku dzimšanas datus Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (PMLP). Bet ko tad, ja kāds simtgadnieks apskaišas, ka kāds «no malas» ir ieguvis viņa dzimšanas datus, un iesūdz tiesā PMLP?

Starp citu, pirms vairākiem gadiem Saeimas deputāte Iveta Grigule gadumijā bija izsūtījusi apsveikumus 800 Latvijas iedzīvotājiem. Tās bija personīgas vēstules viņai nepazīstamiem cilvēkiem. Daži bija izbrīnīti, citi – sašutuši, jo nesaprata, kā gan deputāte ieguvusi viņu dzīvesvietas adresi, noskaidrojusi vārdu un uzvārdu?

Notiesātie un parādnieki – vairāk noslepenoti

Pirms vairākiem gadiem, nosaucot personas vārdu un uzvārdu, tika publicēta informācija par Valsts prezidenta apžēlotajiem notiesātajiem. Tagad vairs ne, jo viens apžēlotais pēc tam sūdzējās, ka viņam ir grūti atrast darbu zīmīgā vārda un uzvārda dēļ. Arī uzturlīdzekļu nemaksātāju personas dati no pagājušā gada 1. februāra vairs netiek publiskoti Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas mājaslapā. Ziņas var

saņemt, autentificējoties portālā www.latvija.lv un izmantojot epakalpojumu Informācija par uzturlīdzekļu parādu. Tādējādi parādnieku vārdi un uzvārdi nav atrodam uzreiz, kā arī ir redzama persona, kas par viņiem interesējas.

Internetā klejo jociņi par to, ka kapsētās datu aizsardzība tiek pārkāpta. Vismaz Fizisko personu datu aizsardzības likumu kapiņos nepārkāpj, jo mirušā dati lielākoties nav aizsargājami.

Deputātu kandidātiem ir termiņš

Deputātu kandidātu dati gan tiek izņemti no «interneta aprites», jo, kā skaidroja Centrālajā vēlēšanu komisijā (CVK), Latvijas likumā nav noteikts precīzs termiņš, cik ilgi vispārējai apskatei pieejami dati par deputāta kandidātu. CVK lēmusi, ka dati tiek glabāti tik ilgi, lai vēlētajs varētu ar tiem iepazīties vēlēšanu laikā un Latvijas parlamenta, Eiropas institūciju vai pašvaldību darbības laikā. Deputāta kandidāts tam piekrīt, kad iesniedz informāciju par sevi. Pēc tam šie dati publiski nav pieejami un, lai tos iegūtu, jāiesniedz pieprasījums. Šāda kārtība tiks saglabāta arī šā gada Saeimas vēlēšanās.

Ko mēs izpaužam?

Personai nepārprotami jāļauj saprast, kādi dati tiek apstrādāti, kādam mērķim, cik ilgi tos glabās, kam nodos utt. Personas dati ir: vārds, uzvārds, adrese; atrašanās vieta; personīgais profils interneta vidē; ziņas par veselību; ienākumi; ģimenes stāvoklis; reliģiskā, filozofiskā piederība; seksuālā orientācija u.c.